

CULTURA CREȘTINĂ

APARE, CU ESCEPTIA LUNILOR IULIE ȘI
AUGUST, LA 10 ȘI 25 n. A FIECĂREI LUNI.

<p>Abonamente: Pe un an: cor. 10. Pe 1/2 an: cor. 5. In străin.: cor. 12. Numărul 50 bani.</p>	<p>REDACȚIA: Dr. Ioan Sâmpăleanu, Stefan Roșianu, Dr. Victor Macaveiu, Dr. Alexandru Nicolescu și Dr. Alexandru Rusu.</p>	<p>Redacția și Admi- nistrația: »Cultura Creștină«. Blaj — Balázsfalva.</p>
--	--	---

Rusaliile

— Reflexii actuale. —

Rusaliile! Sărbătoarea pogorîrii Spiritului Sfânt, sărbătoarea întemeierii Bisericii, sărbătoarea pășirii Apostolilor în lume, a mărturisirii cu curaj a credinții lui Hristos și suferinții până la martiriu pentru credința și pentru Biserica lui Dumnezeu cea vie! — Rusaliile nu sunt ca orice alt prasnîc, o simplă amintire evlavioasă a unui fapt, ci o sărbătoare vie și de viață dătătoare; o sărbătoare, care pururea va fi izvorul tăriei sufletești a credincioșilor; o sărbătoare, care ne poate da nu numai noue și noue îndemnuri în luptele noastre pentru ideal, ci ne poate împrumută și puteri sufletești noi, ba ne poate chiar preface cu totul: din bieți muritori de rînd robiți patimilor și păcatelor în adevărați eroi învingători ai lumii, precum a prefăcut odinjoară pe Apostoli.

. . . De-abea s'a coborît Spiritul Sfânt în sunet din cer ca de suflare de vifor, ce vine repede; de-abea s'au arătat limbi împărțite ca de foc, și au șezut pe fiecare dintre ei, — și îndată, citim mai departe în Faptele Apostolilor, s'au umplut toți de Spirit Sfânt, și au început a grăi, precum le dă Spiritul a grăi.

Ei, cari mai înainte numai cu câteva săptămâni se împraștiaseră ca turma păstorului bătut, după cuvântul Mântuitorului; ei, cari n'aveau curajul să-și arete la lume credințele, ci stăteau cu ușile zăvorîte de frica Judeilor, — atinși acum de puterea dumnezească a Spiritului Sfânt, se rușinează de slăbiciunea și lașitatea lor deodată, părăsesc înguștii pă-

reți ai foisorului, în care au stătut amorțiți atâta vreme, pășesc în lume, întră în sinagoge, și fără frică sau rușine de oameni mărturisesc prin Petru, vârhovnicul lor: că Isus Nazarineanul cel urgisit și restignit de Judei pe lemnul de ocară al crucii este însuș Mesia, este Unsul lui Dumnezeu, pe care el l-a mărit prin vieța și minunile sale; că acest Isus este însuș Stăpânul vieții și al morții, care a înviat din morți, — adevăr, a căror martori sunt ei înșiși; că de-acum înainte nime nu mai are cuvânt, să se împotrivescă Spiritului Sfânt, adevă adevărului învederat, pe care-l propovăduiesc înșiși, căci mai bine se cade a ascultă de Dumnezeu, decât de oameni; că, în sfârșit, ei nu pot să vorbiască despre cele ce au auzit și au văzut.

Zadarnică este împotriva lor batjocura gurilor rele (că ar fi beți). Zadarnice și încercările de înspăimântare ale puter-nicilor zilei. Petru răspunde, că ei nu sunt beți, precum li-se pare, fiindcă este numai al treilea ceas din zi. Ci aceasta este ceea ce s'a zis prin prorocul Ioil: Și va fi în zilele celea pe pe urmă, zice Domnul, eu voi turnă din Spiritul meu peste tot trupul; și fii voștri și fetele voastre vor proroci, și tinerii voștri vor vedeà vedenii, și bătrânii voștri vor visà visuri. Încă și peste robii mei și peste roabele mele voi turnă întru acelea zile din Spiritul meu, și vor proroci. Și voi dă minuni în cer sus, și semne pe pământ jos; sânge și foc, și fumegare de fum. Soarele se va întoarce întru întunec, și luna în sânge, mai înainte de ce va veni ziua Dom-nului cea mare și luminată. Și va fi, că tot celce va chemă numele Domnului se va mântui. (Fapte 2, 15—21).

Adevăr grăiește cela dintre Sfinți părintele nostru Ioan Gură de aur, când, tâlmăcind acestea cuvinte ale Apostolilor din cea dintăiu sărbătoare a Rusaliilor, zice, că în felul acesta vorbesc nu niște oameni mânați de Spirit Sfânt, ci însuș Spiritul Sfânt este carele glăsuiește prin ei după făgăduința Mân-tuitorului: „Căci nu voi sunteți cei ce grăiți, ci Spiritul Tatălui vostru, care grăiește în voi“. (Mt. 10, 20.)

. . . Dar bine, se va zice, cum ne vom puteà însufleți noi bieții muritori de rând de pilda atât de minunată a Apostolilor? Și mai ales, cum se va puteà așteptă dela noi, să călcăm în urmele lor întru mărturisirea credinții și apărarea Bisericii? Ba ce e mai mult: nu ne va descurajă oare izbi-

torul contrast dintre curajul lor și slăbiciunea noastră, dintre vrednicia lor și nevrednicia noastră?

La toate acestea răspundem cu *nu!*

Căci doară în aceea se vădește puterea cea mare alui Dumnezeu, că El nu-și alege mijloacele, cari după părerea omenească ar fi celea mai potrivite, ci din contra. *Căile mele nu sunt căile voastre*, — zice Domnul (Isaia 55, 8). El descoperă adevărul Seu pruncilor, și-l ține ascuns dinaintea celor „pricepuți” și „înțelepți”, precum zice Mântuitorul într’o rugăciune a Sa. (Mt. 11, 25).

Iși alege Apostolii dintre simplii pescari, căci nu are lipsă nici de pricopseala filozofilor nici de averea bogaților. Iși caută ucenici nu printre cei mai „docili” și mai ageri la învățătură, ci printre cei mai „nepricepuți” și mai „zăbavnici cu inima”, ca tocmai prin aceasta să-și arete puterea Sa dumnezească.

Și apoi, dacă-i adevărat, că unde-i primejdia mai mare, acolo-i și ajutorul lui Dumnezeu mai aproape, atunci cu atât mai vârtos suntem îndreptățiți a-l aștepta noi între împrejurările noastre strâmtorate de acum. „Norocul trebuie să se curețe de păcatele sale — ne zice *Alecu Russo* în profetica sa cântare — și prin ispitele suferinții numai să curăță noroadele . . . cele ce am îndurat în vremea trecută nu sunt ispite . . ., căci, dacă ne-am luptat și am fost viteji, rodul luptei și al vitejiei, ne-a dat voinicia și numele nostru . . . ispitele sunt strâmbătatea judecătorilor . . . despoierea și mișelia, minciuna și lăcomia, sărăcia și împilarea domnilor și a boierilor . . . cumpăna nepotrivită a dreptății . . . robirea pentru unii și desfrâul pentru alții . . . toate acelea fapte grozave, pentru care s’au cutropit Sodoma și Gomora, orașe și țări urgisite de Domnul Dumnezeu pentru blăstămăția lor! . . . Toate acestea ispite le încerci tu neam român. . . Păharul fărădelegii s’au umplut peste margine și palaturile de strâmbătate se prăvălesc surpate de blăstămul norodului! Făptuitorii de tâlhării se înspăimântă înșiși de faptele lor! . . . Domnul și-a întors cu scârbă fața dela dânșii și îngerii s’au depărtat cu groază de ei. . . O! țară de chinuri. Ridică-ți capul strivit și caută de vezi . . . semne s’au arătat pe cer . . . furtuna mântuirii a început“! . . . În această mare operă de mântuire totul atârnă numai dela aceea, ca să știm și noi cere și luă ajutorul lui Dumnezeu, precum l-au cerut și l-au luat Apostolii.

Să cerem deci și noi, precum citim în aceleași Fapte ale Apostolilor, că cereau și se rugau și Apostolii înainte de venirea Spiritului Sfânt: „Aceștia toți stăruiau cu un cuget în rugăciune și în cerere“.

Să cerem deci și să ne rugăm, ca Domnul Dumnezeu să ne prefacă cu puterea atot prefăcătoare a Spiritului Său: din păcătoși ce suntem și robiți tuturor patimilor și slăbiciunilor în eroi stăpâni peste noi înși-ne. Să-l rugăm, să săvârșească în noi această minune, care este mai mare decât însași zidirea lumii, pentrucă, precum zice un mare cuvântător francez (Bourdaluë), la zidirea lumii din nimica, puterea lui Dumnezeu n'a întâmpinat nici o piedecă și nici o rezistență, pe când la prefacerea și întărirea sufletelor noastre întâmpină piedeca păcatului, care stă împotriva. — Trimite deci, Doamne, Spiritul Tău în toată plinătatea Sa, și zidește printr'insul inimi noi și curate întru noi: „Inimă curată zidește întru mine, Dumnezeule, și spirit drept înoiește întru celea dinlăuntru ale mele“. . . Trimite-ne, Doamne, Spiritul Tău, și se vor zidi, și vei înoi fața pământului. . . Căci, dacă Spiritul Tău va fi lumina noastră și mântuirea noastră, de cine ne vom teme? Și, dacă el va fi păzitorul nostru, de cine ne vom înfricoșa?

Plini de această dumnezească putere a Spiritului Sfânt vom putea fi și noi încredințați cu Apostolul, „că nici moartea, nici vieața, nici îngerii, nici arhangeli, nici puterile, nici celea de acum, nici celea viitoare, nici înălțimea, nici adâncimea, nici oarecare altă făptură“, nu va putea să ne despărțească de Hristos și de Biserica Lui. — Iar dacă va izbuti să ne despărțească, sau să o despărțească de noi, atunci *nu* este dragoste în noi, pentrucă, dragostea unde este, săvârșește lucruri mari, iar dacă nu săvârșește, atunci nu este. (Magna operatur ubi est; si magna non operatur, amor non est, — zice Sf. Gregoriu Marele). In noi însă este, trebuie să fie, dragoste mare, dragoste nețărmurită pentru Biserica noastră, limanul nostru cel sfânt, care ne-a fost tăria și mântuirea noastră prin veacuri, și care acum, când e mai amenințată, ca ori când altă dată, mai scumpă și mai neprețuită trebuie să ne fie ca ori când, și în urmare: mai vrednică de-a jertfi orice pentru mântuirea ei.

IOAN GEORGESCU.

Gheorghe Barițiu.

În 24 Maiu s'au împlinit o sută de ani dela ziua aceea fericită, care a dat neamului românesc pe Gheorghe Barițiu. E o nefericire, că împrejurările triste, cu cari trebuie să luptăm nu ne îngăduie a da acestui centenar caracterul unei mari sărbători naționale, pentrucă cunoașterea vieții și activității lui Barițiu n'a fost niciodată mai necesară decât în vremile acestea de materialism, de demagogie, de desorientare anarhică, de apatie înspăimântătoare, cari caracterizează vieța noastră publică în anii din urmă.

Gheorghe Barițiu n'a avut fanatismul și avântul cuceritor alui Simeon Bărnuțiu, diplomația șireată, fără scrupul și oportunistă alui Șaguna, nici erudiția uimitoare alui Timoteiu Cipariu; a avut însă întrunite în cea mai desăvârșită armonie: un suflet de-o bunătate evanghelică, o extraordinară iubire de neam, blândeța, modestia și idealismul senin al unui sfânt, o mare credință în vitalitatea neamului nostru, o stărnice de mucenic, o uriașă dragoste de muncă, și o înțelegere fără păreche de limpede a împrejurărilor și a oamenilor. N'a fost un resvrătit revoluționar, n'a fost o fire răsboinică, sufletul lui n'a fost zguduit nici odată de patimi adânci, ci a fost până la adânci bătrânețe un dascăl bun și cuminte, un rob al dragostei de neam, care a avut o singură pasiune: de-a fi folositor altora. N'a fost un savant retras în chiliuța rigidă și posomorită a specialității sale, ci un om, care trăind într'o epocă de tranziție, de primenire pe toate terenele, s'a aruncat în învâlmășagul luptei, mânat nu de ambiția bolnăvicioasă de-a se înălța pe sine și de-a se impune, ci de o dorință irezistibilă de-ași vedea neamul fericit și a luptat cu o stărnice de fier până în clipa când s'a prăbușit fulgerat de suflul rece al morții. A luat parte la toate mișcările politice, culturale și sociale din veacul al 19-lea, a scris istorie, arheologie, filologie, critică literară, articoli de economie, s'a făcut tuturor toate, cum zice sf. apostol Pavel. „Eram datori cu acestea — scrie dânsul — eu și contimporanii mei unui popor dotat dela Dumnezeu cu multe calități eminente, însă tocmai din această cauză supus la persecuțiuni seculare, urgisit și spoliat păgânește. Eră timpul suprem, ca să se împlinească oarecând profecția unui poet latin înainte cu două mii de ani, care scri-

sese, că odată tot au să răsară din osămintele celor omoriți și câțiva răsbunători. Invățaserăm și știam numai o regulă a vieții noastre mult agitate: a lucra, a suferi, a tăcea, a muri fără a cuteza să așteptăm vre-o recunoștință în această viață“.

I.

În vrâsta de 26 de ani întemeiază „Gazeta de Transilvania“ și „Foaia pentru minte și literatură“, cari n'au fost o arenă, unde să-și joace mendrele cutare luptător isteț în aruncarea săgeților înmuiate în veninul personalității sale rănite, ci o școală în cel mai nobil și mai ideal înțeles al cuvântului, o școală de înfrățire a sufletelor în dragostea de neam și-n lupta pentru ideal. „Ținta redacției — scrie Barițiu — dela început eră amăsurat deschilinitelor plase a cititorilor a lăți felurimi de cunoștințe și idei nouă, neapărat trebuincioase și folositoare și acestea . . . îmbrăcate odată în cuvinte sărbătorești, altă dată iarăș în stil de rând și ușor, cari pot afla interes înaintea tuturor literațiilor noștri, nu pentrucă doar acelea idei și cunoștințe ar fi nouă și de dlor necitite, ci pentrucă sunt zise și publicate românește“ (Gazeta din 1836 nr. 49).

„Gazeta de Transilvania“ dă în anii primi aproape numai știri. Număr de număr se publicau vești despre mișcările mari din Ardeal, Ungaria și străinătate dându-li-se principalelor române cea mai mare atenție. Unui public neluminat și neorientat în politica timpului, care nu știă, fiindcă nu aveă de unde ști, nici ce se întâmplă la el în țară, nu i-se puteă dă multă teorie, nici studii adânci și abstracte. „Au nu cereă trebuința — scrie redactorul — ca să ne silim a lăți mai întâi idei generale, a face și pe ai noștri, ca să simtă trebuința citirei pentru ca să nu strigăm în pustiu?“ (Gazeta din 1884 nr. 51). Știrile se publicau apoi cu scopul, ca publicul românesc să învețe din ele și să se cultive, să urmeze pilda altor neamuri mai culte și mai puternice, când aceea eră bună, sau să o încunjure, când aceea eră rea. Căci nu se reproduceau în „Gazeta“ tot felul de fleacuri, de cari sunt pline ziarele noastre moderne, ci se reproduceau lucruri, cari erau în stare a pregăti un popor hulit și amărît în fața unui viitor de lupte și de prefaceri. „Noi mai mult decât toți ceilalți, iubii mei frați, avem cea mai strânsă datorință a ne folosi de științele scoase de alții la lumină și a trage din aceleași elemente de viață pentru viitor“ (Gazeta din 1844 nr. 11).

În 1844 redactorul începe a publica în fruntea foii așa numiții „Articoli începători“, cu îndrumări pentru întreg complexul vieții noastre publice. În cuvinte simple, fără multe întorsături măiestrite de fraze încep a se desfășura de-aici înainte învățăturile bune și siaturile părințești — căci părinții erau mucenicii condeiului din generația bătrână —, și îndrumările, cari au făcut minuni. Sunt interesante cuvintele, cu cari introduce Barițiu elementul acesta nou în viața gazetei sale. „Mulți oameni, cari nu voiesc a se despărți pe un minut de trebile celea târâșe ale vieții de toate zilele, când se întâmplă a citi vre-un lucru ceva mai serios, decât veștile din uliți, nepricepându-l zic, că sunt nimicuri. Așa, nimicuri, pentru că în capul lor nu încap nimic! Mulți iarăși sunt de aceea părere, că într'un jurnal ar trebui să se afle numai iacă așa știri fabuloase, comedioase, mincinoase, ca să te țini de foale, când le citești, iar nu lucruri cu măduvă, dătătoare de vre-o învățătură și deschizătoare de mulți ochi sufletești bătuți de prietini în tunerecului cu orbie vecinică. . . Dorim din suflet, ca și aceia, cari nu au avut prilej a se adăpa până acum cu nici o știință mai de Doamne ajută, să știe căută mai departe decât până la nas. Deci să nu se mire unii din ai noștri cititori, dacă tocmai în fruntea acestei gazete vor afla de-acel înainte mai adeseori unele discursuri, debateri mai lungușoare, mai ales politice. Pentru ce numai noi Românii să rămânem și pe viitor tot leneși de-a cugeta ceva mai mult, a ne încorda și a ne ageri puterile minții? Pentru ce tot alții să poarte lumina științelor înaintea noastră?“ (Gazeta din 1844 nr. 5).

În 1845 introduce în corpul „Gazetei“, sub titlul „Reviste de jurnale“ un fel de cronică literară, care publică cuprinsul foilor din principate și din când în când atrăgea atenția și asupra articolelor mai interesante din foile ungurești și nemțești din patrie. Știrile sunt mai lungi și cea mai mare parte privesc țara noastră și mai ales dieta. În general se observă în foaie un spirit mai viu. Ici colo aflăm idei mai precise, mai clar expuse despre postulatele și idealul politic al Românilor. Astfel în nr. 8) scrie: „dorințele și pretensiunile Românilor transilvăneni se pot reduce la următoarele trei puncturi. 1. Naționalitate luată într'un înțeles strâns politic și civil cum se iau celelate trei naționalități transilvane? 2. Drepturi politice fără naționalitate. 3. Drepturi civile sub aceeaș condiție. Noi

nu ne amestecăm în lupta pentru limbă dintre Sași și Maghiari, dar suntem datori omenimii și caracterului nostru a pretinde: 1. În toate școlile elementare și reale limba instrucției să fie cea română. 2. Limba bisericilor române să rămâie în veci cea românească, deci aceasta limbă trebuie cultivată deja în seminarii și preparandii. 3. Toate măsurile administrative și poruncile să se publice și românește, ca să poată veni la cunoștința poporului“.

Cu cât ne apropiem mai tare de anul revoluției, cu atât preponderază mai mult elementul politic. În „Gazeta“ din 1847 se ocupă aproape numai cu politica. Articollii începători încă sunt mai rari, iar locul lor îl ocupă știrile mai amănunțite din dietă și rapoartele dela adunările comitatense. Cu excepția alor 2—3, articollii de fond sunt exclusiv numai politici. Este interesant articolul din nr. 89, în care se ocupă de unirea Transilvaniei cu Ungaria. Redactorul e convins, că sau ne unim cu Ungaria sau nu, soarta ni-se va schimba. În ce ne privește naționalitatea, ea a fost, este și va fi amenințată. De-i va plăcea sorții ne va lovi și prin unire și prin neunire. Ori cum, trebuie ca „fără a pune mâinile în sân sau a ne culcă pe-o ureche, să ne mai socotim, că și pentru noi iam fata viam invenient“.

Anul 1848 e anul sguduirilor, al frământărilor și al luptelor. Toate acestea au aflat un puternic ecou în „Gazeta“ dela Brașov, care resuflă acum mai ușor. „Libertate și independență națională este devisa noastră“ scrie în nr. 44. Din toate părțile sosesc știri alarmante. În mijlocul svârcolirilor Barițiu își scrie articolul din nr. 8—10 despre „Partide politice“, în care le spuneă Românilor să nu fie nici liberali nici conservatori. „Mișcare sănătoasă să poate face respectând dreptul, dreptatea și legile sănătoasă“. Când lucrurile iau un mers violent, le vorbește cititorilor despre „Evenimentele din Viena“, după cari urmează noțiunile despre garda națională și despre Unirea națională (de T. A—n). În nr. 44, după ce răsunase deja pe câmpul libertății de lângă Blaj glasul celor patruzeci de mii de țărani români, cere armarea poporului. După câteva luni le puneă contiporanilor înaintea ochilor problemele principale, cari trebuiau să-i preocupe în rândul întâiu. „Două sunt problemele, pe cari Români Transilvani sunt datori a le deslegă astăzi, acum în prezent cu orice preț. 1. A-și asigura existența națională și politică în stat pentru

tot viitorul așa cum și-le asigură și alte popoară. 2. A-și asigură libertatea drept înțeleasă și bine cuprinsă cu mintea“.

Când a început a răsună glas de bucium și de pușcă „Gazeta“ a încetat, dar numai pe un timp scurt.

„Nicăiri n'a fost vre-odată un organ de publicitate mai binevenit decât „Gazeta de Transilvania“ chiar atunci în mijlocul națiunii române. „Gazeta de Transilvania“ era atunci singura școală politică, ce-i creștea pe Români, ca să nu-i afle toate metamorfozele politice, în etatea copilăriei, cum îi aflase mai înainte“. Astfel vorbește Papiu Ilarian, unul dintre cei mai ageri luptători din vremile acelea.

„Foaia pentru minte, inimă și literatură“, era o revistă pur culturală, care da publicului cetitor poezii, povestiri, critică literară, informații literare și artistice și noțiuni folositoare din diferiții rami de știință, contribuind astfel în măsură însemnată la dezvoltarea gustului aceluia.

După anii viforoși ai revoluției „Gazeta“ și „Foaia pentru minte, inimă și literatură“ au trecut sub conducerea lui Iacob Mureșan. Sufletul lor a rămas însă și de aci înainte Gheorghe Barițiu.

II.

Cuvintele nu sunt alta, fără o icoană a lucrării, pilda este însăși lucrarea.

P. Maior.

După ce flacărele revoluției au fost stinse, preocupările conducătorilor noștri erau îndreptate în două direcțiuni: asigurarea drepturilor politice și organizarea internă, lupta împotriva dușmanilor externi și lupta împotriva stării culturale înapoiate și a întunecului, în care se află societatea românească în urma sclăviei seculare. În toate luptele acestea pe vechiul redactor al „Gazetei“ și al „Foi pentru minte, inimă și literatură“ îl aflăm în șirul prim al luptătorilor. Intreagă activitatea uriașă a generației trecute, care a pus bazele dezvoltării noastre moderne, a fost stăpânită și călăuzită de puternica sa personalitate.

A luptat cu statornicie și însuflețire, n'a cunoscut oboseala și n'a avut nici odată clipe de îndoială. A fost membru al dietei ardelenе, al consiliului imperial din Viena, al multelor deputațiuni trimise la curtea împărătească, pentru a da expresie

dorințelor și postulatelor națiunii române; glasul lui blând și potolit a resunat în toate adunările, unde se discutau mijloacele de luptă, iar inteligența sa limpede află totdeauna căile, cari duceau la isbândă.

Idealul politic alui Gheorghe Barițiu, a fost păstrarea autonomiei Ardealului. În autonomia aceasta vedeă garanța cea mai puternică a dezvoltării noastre pe teren politic și cultural, pentru că aci Români erau în majoritate și astfel posibilitatea subjugării lor din partea altor neamuri i-se părea cu desăvârșire eschisă. Iar mai târziu, când politica dușmană a învins, când Ardealul a fost unit cu Ungaria, a rămas pe lângă vechile sale principii, trăgând din ele ultima și singura concluzie logică și firească: pasivitatea. Pasivitatea aceasta n'a fost o părăsire a luptei, n'a fost un paravan, după care să se ascundă păcatele trândăviei și ale nepăsării, cum afirmă unii, cari cred, că regenerarea vieții noastre naționale a început în 1905, ci a fost expresia deamnă a indignării legitime a unui neam, care și-a vărsat sângele în nădejdea unui viitor mai luminos și în urmă s'a văzut dezconziderat. Generația lui Barițiu, vedeă în unirea silită a Ardealului cu Ungaria, prăbușirea celei mai puternice temelii a dezvoltării noastre naționale și de aceea n'a recunoscut-o și nerecunoscându-o, n'a voit să trimită deputați la dieta din Pesta, care — după părerea lor — era dieta Ungariei, iar nu a Ardealului. Participarea la ședințele dietei o considerau identică cu recunoașterea unirei, pe care au combătut-o din tot sufletul și din toate puterile lor.

Principiile politice ale lui Barițiu au rămas învingătoare, au trecut în conștiința publicului și au format esența programului nostru național, stabilit în conferința din 1881.

Acelaș idealism nobil, aceeaș însuflire și statornicie au fost însușirile de căpetenie, cari i-au caracterizat activitatea, pe care a dezvoltat-o ca secretar și președinte al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“. A fost unul dintre urzitorii acestei instituții și un lung șir de ani a redactat revista „Transilvania“, pe care a scris-o aproape singur. Aici a publicat o mare mulțime de documente și studii istorice, făcând din ea un izvor de căpetenie al istoriei noastre naționale. Și aceeaș activitate neobosită a dezvoltat-o și ca membru al Academiei române, unde s'a bucurat chiar și din partea acelora, cari aveau alte principii în vederi, de o deose-

bită stimă și considerație, iar în anul ultim al vieții sale a fost ales președinte al acestui înalt așezământ cultural.

A avut toată viața sa un deosebit cult față de științe și cu deosebire față de știința istorică. În „Foaia pentru minte inimă și literatură“, iar mai târziu în „Transilvania“ și în „Analele Academiei române“ a publicat o mulțime de articole și disertații istorice. Opera s'a capitală în direcția aceasta rămâne însă marea scriere în trei volume „Părți alese din istoria Transilvaniei“. „O comoară de simțiri și virtuți mari și nobile este ascunsă în această carte modestă; iubire învăpăiată de națiunea română împilată și asuprită, dor nestins de libertate, egalitate și frățietate, indignațiune cumpătată dar adâncă în contra tirăniei și sclăviei, credință neclătită în viitorul națiunei române, cu un cuvânt în cartea aceasta se află tot, ce a făcut să palpитеze inima lui Barițiu, în decurs de 81 de ani, tot ce a visat pe pragul vieții sale și pentruce s'a luptat până la cea din urmă resuflare. Cartea este scrisă mai mult pentru generațiunile de azi, pentru ca să nu rumpă continuitatea cu luptele părinților, dar lucrul cel mai prețios în opul acesta sunt faptele săvârșite de Barițiu, care nu numai a scris, ci a făcut istorie pentru Români“ (Bunea). A fost ultima jertfă mare adusă pe altarul culturai naționale!

Așa ni-se prezintă viața și activitatea lui Gheorghe Barițiu, care a avut mai mult decât toți contimporanii săi dreptul de-a scrie la vrâsta de 80 ani: „Învățaserăm și știam numai o regulă a vieții noastre mult agitate: a lucra, a suferi, a tăcea, a muri, fără a cuteza să așteptăm vre-o recunoștință în această viață“.

ZENOVE PÂCLIȘAN.

Părți din oficiul defensorului căsătoriei.

— Caz practic. —

În anul 1910 ori 1911 sosește, dela cutare Tribunal matrimonial delegat de I-a instanță din X, o cauza matrimonială vinculară la Tribunalul matrimonial de a II-a instanță, ca Tribunalul de a II-a instanță *se decidă cauza în merit*. Oricare Tribunal superior, înainte de a se dimite în meritul cauzei trebuie să examineze cauza din punctul acesta de vedere, anume: Oare

dela acuzarea căsătoriei până la sentință, și respective până la apelațiune, prin care cauza iese de sub jurisdicțiunea forului inferior și trece sub a celui superior, *nu cumva s'au comis ceva defecte de formă, fie defectele acele esențiali, fie neesențiali?* Cele esențiali impun apoi forului superior datorința, să *nimicească din oficiu* întreg procesul lucrat la forul inferior, iară cele neesențiali obligă forul superior, ca se trimită cauza forului inferior *spre întregire*. Că aievea așa trebuie să purceadă forul superior, apare de acolo, că *dreptul procedural*, adeca modalitatea, după carea are se înceapă, să se continue și să se termine un proces, este un mijloc excugetat de mai marele societății, și propus supușilor în mod obligator, ca oportun, folositor și necesar, spre a se putea împărți supușilor, legalitate negreșit, și pe cât e cu puțință și dreptate, în cauzele lor, fie private, fie publice. Așadară dreptul procedural este un ce, care aparține domeniului public. Nu este nici al meu, nici al tău, nice al judecătoriaului, ci este, un mijloc al societății, și deci trebuie ținut de toți.

În cauza din cestiune, venită dela forul delegat de I-a instanță din X, s'a constatat următorul lucru, ce să referește la dreptul procedural, adecă:

Dela începutul procesului până la desbaterea cauzei în ședința forului delegat de I-a instanță, va se zică la ascultarea litiganților, a martorilor, la confrontarea litiganților, ori a martorilor, la cercetarea preliminară, la cea probătoare, la culegerea documentelor, la propunea excepțiilor, etc., *a fost de față defensorul matrimonial substitut*, iară la desbaterea cauzei și la aducerea sentinței *fû de față defensorul ordinar al căsătoriei*. Relativ la defensorul matrimonial substitut se află următoarea declarațiune în actele procesuali lucrate la forul I., anume: *defensorul matrimonial substitut a promis solemn, că vă apăară căsătoria conform șintelor canoane*.

La tribunalul matrimonial de a II-a instanță, în cestiunea defensorului substitut și a celui ordinar, s'au agitat două dubii:

a) Că oare jurat'a, ori nu, defensorul matrimonial substitut înainte de a-și începe oficiul său, conform prescrișelor cano-nice: „Defensorul matrimonial la întrarea sa în oficiu, *iară substitutul său de câteori va aveà să apere legătura căsătoriei, vor promite prin jurământ*, că-și vor împlini oficiul consciențios și cu diligența cuvenită“ (Conc. prov. II. Tit. IV. §. 52. alin. 3.); iar Instr. Sacr. oficiu din 20 Iunie 1883. Tit. II. §. 8.

zice: „Defensorul căsătoriei înainte de a-și începe slujba încredințată lui, va jura cu mâna pe s. Evanghelie înaintea comisariului investigator, că-și va împlini slujba sa cu diligența și cu sinceritate, promițând, că va aduce înainte cu graiul și în scris toate argumentele acelea, ce le va judeca de apte pentru susținerea validității căsătoriei ¹⁾).

b) Că oare nu poate prescinde Tribunalul matrimonial dela împrejurarea aceea, că a jurat, ori nu a jurat defensorul substituit, pe temeiul acela, că la desbaterea și deciderea cauzei a fost de față defensorul ordinar, care e jurat, de când și-a început slujba de defensor ordinar la forul I., adeca: că oare nu am poate equipara cazul acesta aceluși caz, că defensorul ordinar nu e de față la toate actele judecătorești în procesul matrimonial vincular, împedecat fiind din cauză legitimă, și apoi mai târziu i-se comunică actele procesuali, ca să-și facă observările de lipsă, conform prescrișelor din Instr. Sacr. of. cit. §. 9: „Iară dacă defensorul căsătoriei nu ar putea să fie de față la unul fiecare act judecătorec — câte vin înainte în procesul vincular — pentru ceva împrejurări deosebite, după ce se va fi terminat procesul, actele acelea să se comunice cu defensorul, ca să-și poată face reflexiunile acelea, pe cari el le va fi judecat, că sunt necesare pentru apărarea validității căsătoriei? ²⁾).

Dubiul prim l-a deslegat Tribunalul matrim. de a II-a instanță astfel: După ce a promite nu e tot atâta oât a jura, a constatat judecătorește, că defensorul substituit dela forul de l-a instanța delegat nu a depus jurământul prescrist.

La *dubiul al doilea* a dat următoarea explicare: Instr. Sacr. oficiu din 1883, citată mai sus, este *generală*, adecă este dată ad Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos *rituum orientalium* în causis matrimonialibus adhibenda...; pe când dispozițiile Conciliilor noastre provinciale, și în deosebi Conciliul nostru

¹⁾ »Defensor matrimonii antequam munus sibi commissum suscipiat, coram actorum moderatore iuramentum praestabit, tactis Sanctis Evangeliiis, de munere suo diligenter et incorrupte adimplendo, spondens se omnia voce et scripto deducturum, quae ad validitatem matrimonii sustinendam conferre iudicaverit«.

²⁾ »Quod si ob peculiare circumstantias matrimonii defensor singulis actis interesse nequiverit, absoluto processu eadem ipsi tradantur, ut eas exarare queat animadversiones, quas tuendae matrimonii validitati necessarias iudicaverit«.

provincial al II., în care se cuprinde mai pe larg și aproape numai în el, procedura matrimonială vinculară, cuprind *dreptul special* numai pentru provincia metropolitană gr.-cat. română de Alba-Iulia și Făgăraș; și apoi *dispositio specialis derogat generali*. După timp, fiind aprobate actele conciliului al II. provincial în 1 Octomvrie 1884 (a-se vedeă decretul de aprobare la pag. 190 în corc. II. prov.) iară Instr. Sacr. ofic. fiind din 10 Iunie 1883, se poate aplica principiul: *per dispositionem subsequenter derogatur antecedenti*. — In conciliile noastre provinciali, cari se ocupă cu procedura matrimonială vinculară, în nice unul *nu se cuprinde* excepția adusă înainte în §. 9. din instr. s. Oficiu. E limpede deci, că noi avem să ținem dispozițiile, cari sunt aduse în special pentru noi¹⁾.

Pe baza acestora, lucru foarte natural, Tribunalul matr. de a II-a instanță a nimicit sentința forului delegat de I-a instanță, căci absentarea defensorului matrimonial jurat dela actele judecătorești în procesul matrimonial vincular, *constitue scădere esențială de forma procedurală* în cauzele vinculari, potrivit care zice: „Sentința adusă în cauzele vincularului va fi nula, dacă se va fi desbătut cauza în absența defensorului matrimonial“. Conc. prov. II. Tit. IV. §. 78.

* * *

Acum se ivește întrebarea, că ce *a potut* face în cazul acesta forul delegat de I-a instanță; ce *a trebuit* se facă; și ce *a făcut de fapt*?

1. Apelă nu a potut în contra sentinței de nulitate, adusă de Tribunalul matrimonial de a II-a instanță, pentrucă:

a) în virtutea Conc. prov. II. Tit. V. §. 65. punct 1. se deneagă apelațiunea, când motivul sentinței este de tot evident, și când deci prin apelată numai se protrage cauza (prescriere în cauze de natură civilă, adecă privată: aplicabilă însă în cele matrimoniale, cari trebuie să se pertracteze grabnic).

b) „Contra decisiunii de nulitatea sentinței nu se poate apelă“ (Conc. prov. II. Tit. V. §. 69).

c) „In contra sentinței aduse asupra cererii de nulitate nu se poate apelă“ (Conc. II. Tit. VI. §. 71). Acum este indi-

¹⁾ Prin cele zise până aci am satisfăcut promisiunii făcute de mine în »Cultura Creștină« Nr. 20 din 1911 p. 656 în nota 1) prin vorbele: »§. 9. cunoscut celor orientați în procedura matrimonială vinculară, cuprinde o excepțiune față de §. 5. și 8., carea merită să fie tractată separat. Vom face-o altădată«.

ferent, că la forul superior a intrat cerere de nulitate formală, ori că nulitatea aceasta o cer actele invalide, pe cari forul superior, nu numai că *poate, dară este dator, să le declare de nule din oficiu.*

2. Tribunalul matrimonial de I-a instanță a trebuit să repeteze întreg procesul, fiind de față defensor jurat, și să aducă sentința nouă în cauză, pe spesele proprii ale comisariului investigător („Procesul declarat de nul are să se re-peșască înaintea aceluiaș for:“ Conc. II. prov. Tit. IV. §. 82). — Demnitatea Sacramentului și justiția, ce trebuie împărțită litiganților, pretind, ca să se pertracteze și decidă cauza introdusă legitime înaintea judecătorului, pentrucă *actio est jus perseguendi in iudicio, quod sibi debetur.* Aceea dară, ce nouă *debetur*, adecă la ce avem drept, o putem pretinde dela judecător, și el este dator să ni-o deie, și în cazul, că nu ni-o dă, avem dreptul să-l constrângem prin forul lui superior, ca să ni-o deie. Că aceasta o pretinde demnitatea Sacramentului și justiția față de litiganți, apare din Instr. S. Oficiu din 1883, la început: „așa nu mai puțin atunci, când s'a încheiat căsătoria cu vreuna din pedecile, ce să numesc dirimătoare, și deci de aceea nu a fost căsătorie adevărată, însăș demnitatea sacramentului, natura justiției și mântuirea sufletelor pretinde, ca puterea legitimă a bisericii, de carea se țin exclusiv cauzele matrimoniale, să judece sau să declare de nulă și fără valoare o atare căsătorie ¹⁾“.

Paragraful relativ la spese este 54. din Tit. V. Conc. II. prov. „Dacă din expunerea cauzei ar eși la lumină, că în actul de investigațiune sunt multe defecte esențiali, atunci, înainte de a se decide cauza în merit, se va dispune suplinirea acelor defecte; și dacă defectele acelea vor fi provenit *din neglijința comisariului, în acel caz se vor suplini pe spesele lui*“.

3. Și *ce a făcut de fapt* forul delegat de I-a instanță? A trimis întreagă cauza la Tribunalul matrimonial de II-a instanță, ca să o decidă în merit, și a dat *explicare*, ca promisiunea aceea solemnă, ce a făcut'o defensorul matrimonial substitut, a fost jurământ. Forul de a II-a instanță a decis, că

¹⁾ »Ita non minus quando cum aliquo ex impedimentis, quae dirimentia nuncupantur, in initum atque idcirco verum matrimonium non fuerit, a legitima Ecclesiae potestate, ad quam causae matrimoniales unice spectant, irritum ac nullum ut iudicetur seu declaretur, ipsa Sacramenti dignitas, ratio iustitiae, et animarum salus postulat.« (Instr. cit.)

stă pe lângă decusul seu antecedent în cauza acei sta. Și care i-au fost motivele ? Lucrul tare ușor de aflat, anume:

a) forul I. nu a putut subșterne spre decidere în merit un ce *neesistent*: deci forul al II-lea nu a avut ce decide în merit.

b) cât pentru explicarea dată, chiar să zicem, că este adevărată, ea nici atunci nu poate servi ca motiv la sentința primă de nulitate, pentru că motivele trebuie să existe înaintea sentinței, și tot înaintea sentinței să se și producă înaintea forului, care aduce sentința; după ce sentințele trebuie să fie absolute, adică nu condiționate de anumite eventualități. — Explicarea nu a putut servi de motiv la sentința a doua, sau mai curat la aceea, că forul de a II-a instanță să steie, ori să nu steie, pe lângă sentința sa primă de nulitate, pentru că nici un for nu are dreptul să se coreagă pe sine însuș.

Ca se poți isprăvi la timp, și corect, cauzele matrimoniale vinculari, trebuie meditată bine procedura matrimonială vinculară din textul conciliilor, și studiate actele conștientios.

Dr. IOAN SĂMPĂLEANU.

Ceva despre concelebrare.

Pe tema aceasta s'ar putea scrie multe, după partea din care ar fi privită. Pute-s'ar vorbi despre efectele intrinsece ale sfintei Jertfe, aduse de mai mulți servitori ai altarului deodată; pute-s'ar scrie despre efectul înălțător de suflete, edificător de inimi pii și cucernice a sfintei Liturgii orientale, a cărei mișcări evlavioase le îndeplinesc deodată, cu evlavie mișcătoare, mai mulți urmași ai învățăceilor lui Hristos. Dar de data asta mă restrâng la atingerea unor cunoștințe neapărat de lipsă fiecărui slujbaș al sfântului jertfelnic, dat fiind, că mai des sau mai rar fiecare ajungem în situația »concelebranților«, și o fac aceasta îndemnat de uele experiențe dureroase.

În izvoarele de drept special ale Bisericii noastre aflăm o singură dispozițiune în materia aceasta, în §. 8, c. I. T. III. a Conciliului prov. III. Aici se statorește așa: »Dacă vor fi mai mulți preoți, cari ar dori a aduce s. Jertfă, vor putea s'o facă celebrând cu toții împreună la acelaș altar, vor fi însă datori cu toții a fi nemâncați și nebeuți, curățiți de păcate . . . având . . . a face toată ceremonia prescrisă, *consacrând cu toții și cumine-*

cându-se pe rând cu prețiosul și sfântul trup și sânge al Mântuitorului nostru Isus Hristos. *La consacrare să fie mai ales cu luare aminte, ca să pronunțe cuvintele* (consacratoare) *cu toții deodată*«. Înțelesul altcum cât se poate de curat, al cuvintelor subliniate de mine îl aflăm circumscris și mai respicat în »*Teologia pastorală*« vol. II. Liturgica a păr. Dr. Izidor Marcu, unde la pag. 254 se zice: »Efeptuindu-se prefacerea prin pronunțarea formei, este evident, că atunci, când concelebrează mai mulți preoți, toți trebuie să o pronunțe deodată și încă din cuvânt în cuvânt. Din această cauză pontificantele, care pronunță forma cu voce sonoră, să o pronunțe rar și încă chiar așa cum se află în Liturgier, cât ceilalți concelebranți să o poată pronunța împreună cu el din silabă în silabă«.

Uniformitatea mișcărilor rituale, prefacerea singuraticelor ceremonii deodată de către toți concelebranții e necesară și din punct de vedere estetic și pentru nutrirea și ațâțarea cuceriei în cei de față, dar consonanța perfectă »din silabă în silabă« recerută la rostirea formei de consacrare (»Luați mâncăți, acesta este trupul meu, care . . . ; Beți dintru acesta toți, acesta este sângele meu . . .) e necondiționat de lipsă pentru chiar aducerea sfintei Liturghii. Aceasta are valoare când unii dintre concelebranți au să oferească fructul sfintei Jertfe. În cazul acesta, dacă nu se observă dispoziția citată din Conc. prov. III. parafrazată în studiul de liturgică citat, unde materia aceasta se tractează ex professo, — ceeace între noi cești dela sate se întâmplă aproape deavalmă, numai acela dintre concelebranți satisface datorinții de a celebra, care a avut norocul (nu voi zice mai bine), de-a pronunța primaoară cuvintele consacatoare. În momentul când unul dintre celebranți rostește . . . »Acesta este trupul meu . . .« substanța pâinei și a vinului se transubstanțiază, cuvintele celorlalți preoți răsună în deșert și întârziate fiind, devin superflue. Urmarea practică va fi, ca ceilalți preoți rămân datori cu persolvirea Liturghiei, care au avut de gând să o ofere pe acelaș altar cu alții și, dacă nu o fac, își contrag un păcat. Când nici un celebrante nu e răspunzător pentru oferirea fructului sfintei Liturghii la care concelebrează, păcat nu-și contrage nici unul, deși din ei ar premerge oarecare celorlalți în pronunțarea cuvintelor consacatoare, dar nici nu au meritul de a fi celebrat, ci simplaminte au recitat rugăciunile, au săvârșit acțiunile prescrise la ceremonialul sfintei Liturghii — și atât.

Dispozițiunea de mai sus legiuiește, că toți concelebranții sunt »datori să fie nemâncăți și nebeuți«. Ocaziunile la cari s. Liturghie se celebrează de cătră mai mulți preoți, înțeleg iarăș bisericele din provincie, sunt, între altele, sinoadele tractuale, sfințirea de biserici, peregrinaje, nedeie. În urma împrejurărilor dela sate se întâmplă destul de des, că afară de pontificate abea se mai află vre-un preot »nemâncat și nebeut«, iar alții au servit dejă mai de dimineață în parohia proprie. Dar nimbul praznicului, impozanța serviciului divin la atari ocaziuni pretinde, să fie oferită sf. Liturghie mai pompos ca altădaia. Lipsa strică legea — se zice — și deci se îmbracă în ornatele sfinte preoți necapabili — in statu quo — a oferii sf. Liturghie. Până aci nimic de recriminat. Răul urmează de aci încolo și conzistă în aceea, că frații nedispuși pentru servirea sfintei Jertfe se fac »concelebranți« în senzul genuin al cuvântului, servesc în toată regula, rostesc cuvintele sfintei Prefaceri cu intențiunea de a consacra, dar se rețin dela sf. Impărtășire¹⁾. Asta-i partea condamnabilă a concelebrării greșite.

Conc. prov. în l. c. adecă impune tuturor preoților, că de câteori servesc sf. Liturghie, totdeauna trebuie să se cuminece: »... având... a face toată ceremonia... *consacrând cu toții și comunicându-se*... cu prețiosul trup și sânge al Mântuitorului...« Cuvintele aceste, deși nu destul de respicate, spun, că preotul care consacra, trebuie să se și împărtășească. Dupăce preotul »mâncat ori beut«, sau care a Țoferit deja sfânta Liturghie în Biserica sa parohială, nu poate primi sf. Euharistie, (preotului liturghisit nu-i este iertat nici a servi a doua oară, chiar să fie nemâncat și nebeut!*) nu poate, fără periclu de-a păcătui greu, nici consacra. Referitor la aceasta în opul citat a păr. Dr. Isidor Marcu, aflăm: »... fără cuminecare sacrificiul ar rămâne incomplet, din acest motiv Biserica... preotului i-a demândat sub păcat greu și sub pedeapsa excomunicațiunii să se cuminece, de câteori celebrează« (pag. 264.)

La deplinătatea jertfei în general se recere ca aceea, după oferire, să fie și nimicită într'un chip sau într'altul. La sf. Li-

¹⁾ Unii purced și mai greșit. precum am înțeles chiar din spusele respectivilor: întâmplându-se, fiecăruia deosăbit la casa lui, să iea ceva în gură Duminecă dimineața, au mers la Biserică au servit nealterați, dar nu s. au cuminecat. Unul dintre acești frați împrumutase procedura aceasta, precum spunea iarăș el, dela un fost profesor seminarial de pe vremuri.

turghie, jertfa Legii N., ca să avem jertfă deplină, e de lipsă ca Victima de sub speciile sacramentale, D. N. Isus Hristos, să fie nimicit, întrucât e jertfă, de acela, prin mijlocirea căruia s'a jertfit, ceea ce se întâmplă prin cuminecarea respectivului. Cuminecarea pontificantului și eventual încă a vreunuia dintre concelebranți nu satisface datorinței de a-se împărtăși fiecare preot consacrat, pentru că pontificantul își deplinește numai jertfa adusă de el, care e deosebită, *după număr*, de jertfa unui fiecărui dintre concelebranți¹⁾. Tot așa și concelebrantul capabil a primi sf. Taină.

Urmarea acestor dispozițiuni în praxă este, că preotul, care dintr'o cauză sau din alta nu se poate împărtăși cu sf. Euharistie, trebuie să se abțină dela aducerea sf. Jertfe. Cu toate aceste poate cooperă (dar nu concelebră) la serviciul sf. Liturgii, se poate îmbrăcă în toate odăjdiile sacre, poate recită toate rugăciunile prescrise, numai să nu consacre la nici un caz. Azistința lui are de scop înălțarea pompei, înfrumșetarea ceremoniei liturgice, care se ajunge deplin și fără să consacre cei nepregătiți.

În contra acestora se aduce ca scuză obiecțiunea: asta-i numai lege bisericească, prin urmare nu are tocmai așa putere, ca și cum ar fi dată de Dumnezeu. Să admitem, că ar emană numai dela Biserică (mulți o derivă din dispoziție divină), să admitem că legile bisericești ar obligă mai puțin ca cele dumnezeiești, din atâta încă nu rezultă nimic împotriva ei. Dar dispoziția referitoare la ajunul perfect înainte de primirea sf. Cuminecături încă-i din porunca Bisericii și totuși o observă și aceia, cari consacră nefiind »nemâncați și nebeuți.*

Fiindcă suntem în partea aceea a anului, în care ni-se dă mai des prilej să ne apropiem în grupuri de sf. altar, fie bine primite șirele aceste de orientare pe viitor, ca să prevenim cu ajutorul lor barem păcatele acele, cari se pot încunjură mai ușor, ca așa să ne dedăm a ne feri și de ispitele acele, cari reclamă din partea noastră sforțări mai mari și grație specială dela Dumnezeu.

VASILE CERGHIZAN.

¹⁾ Despre diversitatea jertfelor, vezi la Dr. V. Suci: Dogm. spec. II. p. 279. urm.

CRONICĂ.

Gheorghe Barițiu ca teolog. Acum, când un neam întreg aduce tributul recunoștinții sale unuia dintre cei mai mari și mai zeloși apostoli ai deșteptării și culturii poporului nostru, credem a fi de interes, să publicăm judecata profesorilor de teologie, ce au adus pe vremuri, privitor la progresul în studii și purtarea morală a fericitului Gheorghe Barițiu, care s'a luminat și încălzit de mari idealuri 4 ani în seminarul teologic din Blaj. Dăm în extras o copie fidelă din „*Protocolum classificationum ductum pro auditoribus studiorum theologorum in Seminario dioecetano blasiensi*“, început în 1806. Pe pag. 20 și 21. cetim următoarele:

Classis Clericorum ad Seminarium susceptorum.

Cognomen et Nomen, Conditio, Praedicatum, Locus originis. Aetas: Baritz Georgius e Középpeterd com. Thorda annorum 18—22.

Cursus primus 1832/3.

In primo Semestro:

L. H. Archeologia Bibl. Exeg.
V. Test: Em
Hist Eccla pars 1-a: Em.

In secundo Semestro:

L. H. Introd. V. Test: Em.
Hist Eccla pars 2-a: Em.

Cursus secundus 1833/4.

In primo Semestro:

L. Graeca. Herm. Arch. Exeg.
N T.: Em.
Ius (an. privatum): Em.

In secundo Semestro:

L. Graeca. Introd. N. Test.
Exeg: Em
Ius Can. publicum: Em.

Cursus tertius 1834/5.

In primo Semestro:

Theol. Moralis pars 1-a: Em.
Theol. Dogm: Em.

In secundo Semestro:

Theol. Moralis pars 2-a: Em.
Theol. Dogm.: E n.

Cursus quartus 1835/6.

In primo Semestro:

Theol. Dogmatica: Em.
Theol. Pastoralis: Em.

In secundo Semestro:

Theol. Dogmatica: Em.
Theol. Pastoralis: Em.

Reflexiones variae:

Mores: Exemplares.

Talentum: Optimum.

Așa a fost Gheorghe Barițiu ca student în sf. teologie. Aurora aceasta frumoasă din seminarul Blajului, unde s'a rugat

și a muncit 4 ani, s'a dezvoltat în individualitatea puternică a neuitatului dascăl, care cu lumina intelectului său și cu zelul lui neobosit a adus foloase reale incalculabile neamului nostru întreg. A excelat ca student între colegii săi și ca bărbat între toți cei de un sânge și limbă cu el, adevărindu-se în el zisa sf. Scripturi: „Dreptul ca finicul va înflori, și ca cedrul cel din Liban se va înălța“ (Ps. 91, 11). (sr.)

*

Gheorghe Barițiu și lupta alcoolică. Neuitatul dascăl al neamului nostru, Gheorghe Barițiu, a propovăduit adevărurile veșnice nu numai cu vorba și cu scrisul, ci mai vărtos cu pilda vieții sale, cum se cuvine și-i dator, să facă fiecare bărbat, mai ales acela, care primește rol conducător în familie, școală, biserică, ori în societate. A fost un adevărat integer vitae, scelerisque purus. Tresvia a fost una dintre cele mai frumoase note caracteristice ale acestui om mare. Cu excepția muncii, în toate și totdeauna a fost cumpătat.

Întreaga lui activitate a ținut la eliberarea și dezvoltarea economică, culturală și națională a poporului nostru, ce e condiționată în locul întâiu de libertatea și de conștiința trează a indivizilor. Din cauza aceasta fericitul Gheorghe Barițiu îndeamnă, în coloanele foilor și în vorbirile sale, pe toți la cumpăt, la cruțare, a cărei cel mai mare dușman este necumpătul în beutură, prin ce omul sărăcește, se întuneacă, slăbește, devine sclavul patimilor și ajunge în robia rușinoasă a străinului.

Despre ilustrul bărbat se spune, că voind odată să capaciteze pe un țaran asupra ravagiilor beuturilor necumpătate și că omul poate trăi fără de ele, s'a provocat la sine, zicând: „Vezi, eu nu beau și tot pot trăi.“ — La aceasta țaranul, privind zimbitor la fizicul neobositului bărbat, care eră debil de compacție, zise cu ironie: „Să și vede, că nu bei, Domnule!“ Și s'a văzut, dară nu după gândul țaranului beutor, ci cu totul altcum. Neuitatul bărbat a rămas cumpătat în toată viața, și cumpătul l-a susținut până la cele mai depărtate limite ale vieții omenești. Cumpătul i-a conservat energiile și puterea de muncă în așa măsură, cât și la vrâstă de peste 80 ani, când conducea cele mai mari instituțiuni românești culturale: Academia română și Asociațiunea, a dezvoltat o bogată și intensivă activitate spirituală. Cumpătul l-a ajutat, să-și păstreze vioiciunea și agerimea spiritului manifestate și în vorbirile și lucrările dela finea vieții sale.

Aniversarea centenarului nașterii meritosului G. Barițiu e o datorie plăcută, dictată de sentimentele de grațitudine a Românilor, dar aniversările numai atunci își au adevărata importanță, când prăznuitorii intră în gândurile și sentimentele celui sărbătorit și se hotărăsc a-i imita vieța frumoasă și plină de jertfe mari. Numai așa se poate asigura progresul și viitorul unui popor. Aceasta a accentuat-o G. Barițiu în 1880, când zicea: „Este un testimoniu de lene și decadență, când se așteaptă, ca, pentru sute de mii și milioane, să cugete și să facă totul numai 10—12 oameni, iar mulțimea cea mare să stea cu mâinile în sân, fără a voi să sacrifice, dacă nu laboare și o sudoare de ani întregi, cel puțin atâția bani, cât se dau pe fumul de tutun.“ — Toți îl putem imita, numai voință ne trebuiește. Dacă nu vom putea merge după el în sborul înalt al minții și nu-l vom putea urma în bogata lui activitate, îl putem imita în virtutea cumpătului rigoros, ce l-a deprins în toată vieța. Câte foloase reali s'ar produce, dacă din prilejul serbării centenariului nașterii lui G. Barițiu, preoții, ajutați de învățători și de alți inteligenți, ar înființa în toate comunele reuniuni de temperanță și ar veghea, ca acelea să și prospereze! (sr.)

*

Semne de vieță. Acum, când primejdia, ce poate să ajungă biserica noastră, din partea multora (unii de bună credință!), e prezentată ca un efect firesc al lipsei de energie și de control, care s'ar părea, că stăpânește și la noi — înregistrăm cu bucurie o seamă de mișcări, cari dacă vor fi continuate, vor fi în stare să spulbere orice nedumeriri, privitor, la vitalitatea acestei biserici.

Înainte de toate, încreștăm lucrul cel mai însemnat, care este: o controlă, în cercuri largi, a școlii noastre. S'a făcut ea și în anii de mai înainte, dar pe cât știm în cadre mult mai strânse. Acum s'au trimis de aici din centru inspectori speciali pentru examenele finale: aproape în în fiecare tract protopopesc. Cele experiate din partea acestor comisari, în cele 50—60 comune unde vor face inspecția, dacă se vor aprecia după cuviință, și se vor și lua măsurile de îndreptare acolo, unde se simte trebuința, vor face ca în toată arhidieceza Blajului, chestia școlară să fie îndrumată spre un traiu mai plin de vieță. În deosebi, credem, că trebuie să se păsească cu toată energia în chetia catehizării din partea preoților. Mai amintim

apoi, că acest fel de control ar trebui, să se introducă, și respective să se generalizeze, și pe terenul strict bisericesc.

Un alt semn îmbucurător este lățirea, în cercuri tot mai largi, a ideii misiunilor pentru popor. Cine a luat parte, și numai ca privitor, la astfel de mișcări pline de viață și putere, cine a văzut lacrimile pocăinței sincere, cari se scurg pe fețele sutelor și miilor de credincioși, și cine își dă seamă de hotărârile pentru o viață mai creștinească și mai românească, cari isvorăsc cu putere elementară pe urma potopului de grație, ce pică din ceriu, — nu se poate să nu ceară dela Dumnezeu, ca această mișcare să crească tot mai tare. In vremea din urmă s'au ținut astfel de misiuni în Penticul de lângă Teaca, și la Rusalii se vor face în Uifalău—Tâmpăhaza, locul de naștere al Vlădicului Radu. Și dea Dumnezeu, să urmeze în curând altele multe.

Mai încreștăm acum un singur lucru: însuflețirea ce stăpânește pe preoți și mireni deopotrivă, în chestia meetingului dela Alba-Iulia. Dacă acesta va reuși, cum trebuie să reușească, el va rămâne pentru multă vreme cea mai eclatantă dovadă, că biserica noastră trăiește, și porțile iadului nu o vor birui..

(ar.)

*

Congresul ouharistic dela Viena. Propaganda și pregătirile ce se fac, ne îndreptățesc a crede într'o reușită sprendidă a acestei conveniri a lumii întregi. Mai nou cetim despre înlesnirile de tren prin reducerea de prețuri a biletelor pentru toți cei ce vor călători în aceeaș zi la Viena. In țara noastră încă se vor acordă atari reduceri, și anume: cu 1/2 bilet de tren accelerat se va putea călători în aceeaș clasă cu tren personal, iar cu bilet întreg de tren personal se va putea călători pe tren accelerat. — Mai multe întrebări, ce ni-s'au adresat în cauza acestui congres, care e pentru noi și un bun prilej de a cercetă orașul lui Lueger, marele prietin al neamului nostru, dovedesc, că interesul pentru participare e treaz și la noi. Avem informația, că în curând acțiunea de participare va luă și la noi o formă *concretă*. (m.)

*

„Campanile di San Marco“. Ziua sf. Marcu (25 Aprilie), a fost o zi de mare sărbătoare pentru cetățenii orașului lagunelor, care este Veneția. In aceasta ziură s'a inaugurat adeca, cu mari festivități, noua clopotniță din piața

sf. Marcu. Dar, celea 5 clopote, cinstite de fostul patriarh al Veneției, Sf. Părinte din Roma, a căror sunet de 10 ani nu a mai electrizat inimile Venețienilor pacinici, nu au fost auzite acum numai din partea lor; glasul lor a pătruns până la celea mai extreme margini ale pământului. Da, pentru că monumentul de artă, care a fost vechea Campanilă, ridicată în decursul unui întreg veac, a fost cunoscută de lumea întreagă.

Și precum ziua de 14 Iulie 1902, când s'a prăbușit clopotnița măreață, a întristat pe toți, cari cunosc și admiră monumentele arhitecturii italiene, întocmai așa a încălzit aceleași inimi, ziua de 25 Aprilie.

Noua zidire, care este întru toate o reconstruire a celei vechi, și este un energic protest contra cuvintelor lui Eminescu: „nu învie morții, e înzadar copile“, s'a făcut în 10 ani, cu o cheltuială de vre-o 2 milioane de lire. Nu încapе îndoială, că la reînvierea mortului a contribuit foarte mult ambiția națională a Italianilor, dar e sigur și aceea, că râvna pentru mărirea lui Dumnezeu, a cărei frumos simbol este acest turn, încă și-a avut partea leului în aceasta operă.

Vestita „loggietta“ a sculptorului Santovino, care cu prilejul prăbușirii se sfărmasе în mai mult de 1500 bucăți, încă e reconstruită din partea lui Pietro Zei, restauratorul muzeului arheologic din Florența. Ea reprezintă pe Preacurata Fecioară, în brațe cu pruncul Isus, care își întinde, binecuvântând, mâna sa asupra micului sf. Ioan Botezătorul dela picioarele Fecioarei. Reconstruirea acestui monument s'a făcut întreagă din materialul vechiu, afară de câteva părți din capul sf. Ioan, cari nu s'au mai putut folosi.

Dintre clopotele vechi, unul singur, cel mijlociu, care are 36 măși metrice, numit Marangona, a rămas întreg în ziua de de 12 Iulie 1902. Celelalte 4, pe cari le-a cinstit Piu X: Frottiera, Mezzaterzo, Terzo și Campanone, sunt perfect asămănătoare celor vechi. Ingerul într'aurit din vârful Campanilei, pe care mai întâiu îl zăresc marinarii ce se aproprie de țărm, întru toate este cel vechiu, pentru că în cădere s'a păstrat aproape nevătămat. I-s'au frânt numai brațele și aripile, cari ușor s'au reasezat.

Campanila din Veneția va provoca deci iarăș admirația lumii întregi, pentru că oricât de retrogradă s'ar părea cuiva ideia de-a reînvia o ruină, e sigur, că aceasta pasăre Fhoenix a meritat să reînvie. (ar.).

Hagia Sofia din Constantinopol, cel mai însemnat monument de artă bizantină, între ale cărei ziduri s'au petrecut atâtea evenimente, a căror amintire nu se va șterge în curând — de câțiva ani e în primejdia, de a ajunge soarta campaniei venetiene. Umezeala și multele cutremure de pământ au slăbit adecă temelile moșeei turcești de acum, așa de mult, încât dacă nu se vor lua, în timpul cel mai scurt, măsurile cuvenite, pentru restaurarea ei din temelii, lumea se va trezi în o bună dimineață numai cu ruinele sfintei Sofia.

Autoritățile turcești s'au ocupat încă cu ani înainte de gândul restaurării, și fiindcă cheltuelile acestei lucrări au fost preliminate în suma de circa 2 milioane marce, câtăva vreme se părea, că Musulmanii nu vreau să mai aibă moșea răpită din mâinile creștinilor. Acum însă, după cum vestește ziarul „Figaro“ se ocupă de nou și cu toată serioșitatea de executarea cât mai în grabă a planului de restaurare.

Ar fi și pagubă să se nimicească această biserică, care a fost creștină odată, și care iarăș poate, dacă nu chiar trebuie, să devie creștină. Așa, că dacă va fi restaurată, mai știi, că nu i-se rezervă gloria de-a fi tot zidurile ei acele, între cari, precum la 1054 s'a desbinat biserica lui Hristos, — se va face și reunirea lor, atât de mult dorită! (ar.)

*

Iubileul unui patriarh unit cu Roma. În Beirut (Berithul Feniciei) și-a serbat de curând aniversara de 25 ani a consacrării întru episcop, patriarhul bisericii syro-catolice Ignățiu Ephraim II. Rahmani.

Istoria acestei biserici este, putem zice, scrisă cu sânge: atâtea persecuții a avut ea să îndure, din partea păgânilor mohamedani și din partea ereticilor syro-iacobiți. Biserica syră cu dreptate se poate mândri, că limba ei rituală eră reslățită încă în vremea predicării apostolilor, la începutul religiei creștine. Limba în care apostolii au predicat evanghelia în Palestina și în învecinata Syrie, a fost de sigur cea syro-caldaică. Se mai poate mândri biserica aceasta și cu scaunul patriarhiei sale: Antiohia. După patriarhul Romei și după al Alexandriei, cel dintâiu loc l-a avut Antiohia, al căreia scaun a fost întemeiat de căpetenia Apostolilor, de sf. Petru, care a fost și cel dintâiu episcop al Antiohiei, de unde mai apoi trecu la Roma. — Fiecare patriarh la numele său adaugă și numele Ignățiu, spre aducerea aminte de părintele apostolic Ignățiu „purtătorul

de Dumnezeu“, care a împodobit și el scaunul episcopesc al Antiohiei, murind mai apoi ca martir în Roma, sub împăratul Traian.

Ignațiu Ephraim II, patriarhul catolic unit al Antiohiei, s'a născut la 9 Octomvrie 1849 în Mossul, și a fost botezat cu numele de Ludovic. Cele dintâi studii le făcù în Mossul, de unde trecù la Roma în colegiul de Propaganda, obținând laurea de doctor în filozofie și teologie și primind la 12 April 1873 ordul preoției. Reîntors în patrie, se ocupă cu instrucția tinerimei, cu propoveduirăa credinței și moralei, rămânându-i răgaz ca să facă și literatură (patristică, mai ales). În a. 1880 e numit chorepiscop în Edessa, la 1890 arhiepiscop la Bagdad. Ca chorepiscop, în misiune la Constantinopol, obține dela Sultanul un ferman de confirmare și restituire a bisericilor, pe cari Iacobiții pe nedreptul le răpiseră catolicilor. Ca episcop de Edessa are parte însemnată în sinodul național al syrilor uniți, ținut la Șarfe în munții Libanului. Ca arhiepiscop de Bagdad reprezintă pe patriarhul său la congresul euharistic din Ierusalim din 1893, rostind acolo două cuvântări remarcabile.

În 9 Octombrie 1898 e proclamat din partea sinodului episcopilor syro-catolici de patriarh, luându-și numele de Ignățiu Ephraim II, fù întronizat în curând, iar Papa Leo XIII. confirmă cu bucurie alegerea făcută.

Cu autorizație specială rezidența îi este acum în Beirut. Prin Europa a călătorit în repetite rânduri și e cel dintâiu patriarh, afară de Constantinopol, care poșede ordul Medjidie cu brillante, conferit de Sultan.

De 14 ani, de când e patriarh, a întemeiat multe biserici, multe școli, a convertit mulți Iacobiți, a restaurat, lărgit și înzestrat mănăstirile națiunei sale, în special a lărgit tipografia polyglottă din Șarfe, întemeiată de antecesorul său. Numărul operelor sale, în limba arabă, siră, latină și franceză este astăzi 26, plus cele ce vor mai urmă, spre podoaba și folosul bisericii sale syro-unite. (m.)

*

În serviciul moralității. Zilele trecute ministrul de finanțe a prezintat camerei ungare un nou proiect de lege, care indirect e chemat să promoveze moralitatea. Este proiectul despre adausul familiar, care, ori câte defecte ar aveă din alte puncte de vedere, defecte cari pot fi încă îndreptate în decursul

desbaterilor parlamentare, una nu se poate tăgădui: el înseamnă, și pe terenul moralității, un mic pas înainte.

Adausul, care se prevede în acest proiect, se va împărți tuturor funcționarilor de stat, de comitat și dela căile ferate, după numărul copiilor. Toți sunt împărțiți în două clase și ajutorul este de 100, 200 și 300 cor., respective de 200, 400 și 600 coroane, după cum cutare familie are unul, doi, și trei sau mai mulți copii.

Peste 400 și respective 600 cor., ajutorul acesta nu poate trece, ori câți copii ar avea cineva, și în punctul acesta proiectul, a cărui idee fundamentală este foarte cuminte, deja pierde din vedere terenul moralității. E adevărat că cele peste 27 milioane cor., cu cât crește prin acest adaus familiar bugetul țării, este o sumă destul de însemnată, care nu se prea poate eventual mări, dar nu eră nici o lipsă să fie ajutate și familiile, cari au, sau vor avea câte un singur copil. Foarte ușor se poate întâmpla astfel, că numărul copiilor va crește în cele mai multe familii până la numărul de trei, și în loc de unul sau doi copii, cum se obicinuește azi între soții, cari nu mai știu de Dumnezeu și lege creștină, noua lege va introduce sistemul de trei. Așa că răului și păcatului nici pe departe nu i-se opune prin acest proiect de lege o stavilă puternică, ci numai se împuținează întrucâtva unele dintre motivele, cari le-au provocat, și le susțin.

Și atâta încă e ceva. Dar, e sigur, că, fără să credem, că moralitatea ar putea, sau ar trebui, să se întemeieze pe legile civile, acest proiect în sine destul de bun. putea să fie mult mai bun. Biserica, ori vre-un alt guvern, care ar avea moralitatea mai mult la inimă — cu siguranță l'ar fi făcut altfel, chiar și numai cu aceiași bani. (ar).

*

Schiopticonul în serviciul religiei. Dăm seamă de încercarea unei serii de proiecțiuni, carea va forma una dintre atracțiile Vienei pe vremea congresului euharistic. Cardinalul arhiepiscop Nagl din Viena a încredințat pe un preot, precum și vestită firmă pentru aparate fotografice Sengsbratt, ca să compună o serie potrivită de icoane referitoare la sf. Euharistie. Seria e gata și cuprinde 80 de icoane, care de care mai splendidă.

Cea dintâiu e o apoteoză a sf. Euharistiei în nori, deasupra ei chipul Mântuitorului. Urmează admirabile scene din istoria biblică, cu referire la sf. Euharistie. Așa: trecerea prin Iordan, a Israelitilor cu sicriul legii, prototipul procesiunilor euharistice; jertfa lui Melhisedec, mana în pustie etc. Urmează reprezentări din viața Mântuitorului: tot atâtea tablouri de ale celor mai mari măestri ai picturii. Chipuri din catacombe, din viața sfinților și a bisericii (sf. Toma dictând confrăților din ordinul său oficiul euharistic, tablou de Rafael, sf. Stanislau Kostka primind sf. Euharistie din mâna ingerilor, sf. Francisc de Sales înaintea Papei, tipuri din legendele germane vechi — Gralsage, Rudolf de Habsburg și preotul etc. —). Chipuri liturgice: Procesiuni euharistice la Viena, la munte, la Veneția, la Lourdes. Biserici închinată în special tainei euharistice (Bozen, Viena, în misiunile africane), o procesiune euharistică la Indiani, pe insula Tahiti etc. Susceperi fotografice dela ultimele congrese euharistice. În *Metz* au luat parte la procesiunea dela congresul de acolo 3000 preoți, 41 episcopi și 10,000 copii. În *Londra*, orașul protestant, întregă poliția a trebuit să fie ajutată la susținerea ordinii, de 10,000 de soldați. În procesiune au luat parte ca 70,000 de persoane. În *Köln* înaintea sf. Sacrament mergea un cor de 1600 de cântăreți. În *Montreal*, în America de nord, au luat parte nu mai puțin de 500,000 oameni la congres.

Cu prilejul congresului se vor aranja reprezentații speciale pentru fiecare națiune, cu textul explicător recitat în limba respectivă.

Sperăm că și românește ! (m).

*

După 300 ani. Înainte cu 300 ani aproape întreg poporul finlandez a părăsit religiunea rom.-cat. și a îmbrățișat pe cea luterană. Propovăduitorul ereziei a fost Gustav Vasa. Lipsese sufletesti a puținilor catolici, cari au mai rămas, au fost împlinite 300 ani de cătră preoți străini, mai ales din Galiția. În anul acesta le-a fost numit cel dintâiu preot din neamul lor, în persoana doctorului A. Kartnig. Credincioșii păr. Dr. Kartnig sunt în număr de 800 (luterani 3 milioane), și sunt împrăștiați în toată țara; mai mulți locuiesc în orașele Viborg și Helsingfors. .sr.)

Cărți și reviste.

Fasciculele lunare, de câte 16 pag., cari laudă munca frumoasă a pâr. Bronislaus F. Th. Falewski din Craiova au putut fi cuprinse dejă într'un al doilea volum, pentru a ne dă în românește a doua parte din lucrarea pâr. iezuit Victor Cathrein, asupra »Concepției catolice despre lume«.

»Creștinul în lumina revelației supranaturale« se întitulează aceasta a doua carte, care pe 166 pagini lămurește, cu competența unui Cathrein, asupra bisericii lui Isus Hristos, precum și asupra descoperirii dumnezezești, pe care aceasta se sprijinește. Întreg materialul acestor două părți principale, pentru o cuprindere mai ușoară și-o orientare mai sigură, se desface în articole și paragrafi. Fiecare din aceste articole, și chiar și paragraful singuratici, constituie un ce întreg și rotunzit, sunt tot atâtea pietrii de mozaic, cari puse alătura ne dau un mic, dar cu atât mai prețios, tablou al ideilor, de cari se ocupă. Alătura de argumentele tradiționale, prezintate firește în lumina științii de azi, sunt puse la contribuție și argumente mai noue, sau cel puțin mai nou formulate, ca bună-oară acela despre suferințele și triumfurile bisericii catolice, din care tot așa de limpede reiese adevărătatea bisericii catolice, ca și din mărturiile convertiților. De altă parte apoi, argumentele aduse pentru divinitatea lui Isus Hristos, între cari mai ales însaș învierea Lui, spulberă orice îndoieli raționale, privitor la faptul descoperirii dumnezezești a religiei creștine, a cărei înfăptuire concretă este tocmai biserica catolică.

Cartea întâie a traducerii pâr. Falewski, în care se tractă despre originea, esența și ținta omului din punct de vedere rațional, a trecut pe cât știm destul de bine. și suntem convinși, că aceasta a doua parte va fi primită cel puțin tot atât de bine. Ea costă numai 1'80 lei, și se vinde și la librăria seminarială din Blaj. O recomandăm cu căldură. (ar.).

*

»Biblioteca din Blaj«, prin cea mai nouă broșură a sa (nr. 4), care este: *Floricele din Raiu*, o traducere făcută de dl. *Augustin Răchită* din pâr. iezuiți Hattler și Tóth, se apropie tot mai mult de ținta, pe care dela început credeam, că trebuie s'o aibă, aceea, de-a pune în mâna tinerimii școlare o seamă de cărțicele ieftine, cari prin cuprinsul lor religios morali să ajute munca, celor ce luptă pentru creșterea unei generații mai

insuflețite de idealele creștine, ca cea din zilele noastre. O țință mai ideală, dar în aceeași vreme și una, a cărei însămnătate e timpul suprem să o înțelegem cu toții, nici nu putea să urmărească aceasta »Bibliotecă«, izvorită din dorința spre mai bine a unuia dintre acei crescători ai neamului, cari înțeleg glasul vremii: pâr. Alexandru Ciura. Și ne place a crede, că numerii viitori, pe cari li dorim cât de deși, ai acestei întreprinderi, vor fi închegați la lumina și căldura aceleiaș ținte mărețe.

În »Floricele din Raiu« ni-se dau 6 pilde de tinereță sfântă, cari se citesc foarte ușor. Sunt momente înălțătoare, prinse din vieața acelora, a căror sfințenie a început din cea mai plăpândă tinereță. Preacurata Fecioară Maria, sf. Francisc de Sales, sf. Bernardin de Siena și ceialalți, a căror tinereță ni-o povestește aceasta broșură, sunt tot atâtea icoane, cari nu numai pot, dar chiar trebuie, să ocupe locul cel mai de frunte pe altarul inimii tinerimii noastre. Numai astfel putem nădăjdui, că generația de mâne, țărani și cărturari de-opotrivă, se va ști însufleși de ceea ce avem mai scump, de legea noastră scumpă, care alătura cu limba, singure pot garantă ființarea noastră și pe mai departe.

Dacă avem și ceva de excepționat, este traducerea prea servilă, pe alocurea chiar jignitoare, a limbei maghiare și ceea ce, mai ales în cărți menite tinerimii, nu se poate iertă, multe greșeli de tipar, cari nu fac cinste editurii (ar.).

*

În numărul 14 al »Foi Diecezane« — un »Ceteș« se acată — bagseamă, de dragul păcii confesionale — de cronica noastră din nr. 1 a. 1912, despre reforma breviarului latin, poruncită preoțimii latine prin o constituție apostolică dela Roma, de dto 20 Decembrie 1911. — Cititorii noștri binevoiască a reciti acea cronică a noastră, și a judecă apoi dacă concluzia ei poate fi tălmăcită cu cuvintele »Ceteșului« Foi Diecezane: »Adecă, pe românește: numai ceea ce are biserica ‚latină‘ e bun; toate ale bisericii ‚orientale‘ sunt rele!«

1. »Ceteșul« — care, să mi-se iertă vorba: nu știe citi — să-și însemne bine că, pentru partea practică a cestiunii (devoțiunea preoțească privată), pe care se pune pondul în cronica noastră, nu e tot atâta, că eu ori alt preot — »om al rugăciunii« pot să pun în buzunar ori în geanta de călătorie un singur volum, manubil, ori voi avea să port cu mine 3—4 volume mari, din Ohtoih, Psaltire, Mineiu, Triod etc., fără să mai vorbim de »Tălcurile« din sfinții Părinți!!

2. Ce privește »varietatea« cârților noastre liturgice, cu respectul cuvenit totuș se poate zice, că zeu, pe alocurea, monotonia cântărilor noastre este destul de mare. Fără să mai atingem, de pildă, cestiunea sinaxarelor din Mineiu etc., cu toate enormitățile istorice cuprinse acolo!

3. Ce privește tipicul bisericii noastre, mi-ar plăcea dacă »Cetețul« m'ar putea convinge cumcă în toate parohiile uneia și aceleiaș eparhii, să zicem, în eparhia Caransebeșului, se urmează în praxă întru toate, acelaș tipic, ca de pildă în orașul Caransebeș, cu toate că rubricatura va fi pretutindenea aceeaș.

4. Cât privește »studiul temeinic de liturgică comparativă«, scriitorul acestor șire promite sărbătorește, că de cumva »Cetețul« va deschide un atare curs, el va fi cel dintâiu, care se va anunța ca participant!!

5. Mai rămâne un lucru de lămurit. »Cetețul« recunoaște însuș — cu sfială, e drept, — că »de o reformă a cârților noastre liturgice poate că ar fi lipsă«. Noi am spus, cu sfială și mai multă, acelaș lucru. Prin urmare, — care este vina noastră? Ori — mai ști? — »cetețul«, acățându-se de noi, s'a gândit la vorba neamului: Was sich liebt, das neckt sich!... (m).

Cărți întrate la redacție:

Serbările dela Blaj. O pagină din istoria noastră culturală, publicată de despărțământul XI. Blaj al „Asociațiunei“. Blaj 1912. Prețul 3'50 cor., pentru România 4'50 lei.

Gavril Pop, Explicarea Evangheliilor din Duminecile de peste an. Fascicolul I. Blaj 1912. Prețul 1 cor.

Ioan Al. Brătescu Voinești, Pe marginea cârților. Cuvântare ținută la congresul Asociației Române pentru înaintarea și răspândirea științelor. București 1912. Prețul 30 bani.

Dr. Joseph Höller C. SS. R, Die Epiklese der griechisch orientalischen Liturgien. Ein Beitrag zur Lösung der Epiklesisfrage. Wien 1912.

Dr. Magdics Ignác, Katholikus erkölcsstan. Pentru școlile medii. Budapesta 1912. Prețul 1'40 cor.

TELEFON.

Manuscrisele nu se înapoiază!

P. Viena. Că episcopia gr-catolică maghiară încă nu este fapt împlinit, se vede și din aceea, că gazetele ungurești în vremea din urmă nici ele nu mai scriu în tenorul de mai înainte, ci se restring să spună numai, că chestia înaintează, și se speră, că se va rezolvi cu succesul deplin al inițiatorilor acestei mișcări. Iată bunăoară din cuvânt în cuvânt, ce scrie într'un număr din urmă ziarul »Alkotmány«: »mint tudjuk ez a kérdés szépen halad a megoldás felé, a teljes megvalosuláshoz.« Asta e însă cu totul altceva, decât ce s'a scris mai înainte în mod tendențios. Meetingul nostru, ori cât ar fi de târziu, nu este deci întârziat, ci din contră poate avea cele mai frumoase rezultate. Informațiile ce avem din Roma încă ne întăresc pe deplin în această credință.

I. Aiton. Numele celor doi preoți, cari au dovedit înaintea lumii în-tregi, că și în fața morții sunt preoți, abia acum suntem în poziția de a le cunoaște. Unul este pâr. Toma R. Byles, iar celalalt călugărul benedictin din mănăstirea Scheyern (Bavaria), pâr. Iosif Peruschitz. Iată și necrologul interesant al acestuia din urmă: »Pax! Die 15 Aprilis 1912 cum nave »Titanica« fluctibus obrutus in Domino obdormivit R. P. Josephus Peruschitz O. S. B. aetatis suae anno 42, sacerdotii et professionis 17. Pro cuius anima Vestris precantur orationes Abbas et Conventus Schyrensis. R. I. P.« — Fără să se facă deci pomenire măcar de eroismul său, se cer numai rugăciunile fraților. Le putem face și noi!

Dr. P. Oradea-mare. Într'unul din articolele acestui număr puteți citi o seamă de lămuriri, privitor la cel mai însemnat (cel puțin noi așa credem!) punct, din cele ce dificultați în articolul D-Voastră. Asemenea lămuriri am putea și am trebui să dăm apoi și referitor la celelalte puncte, ce atingeți, și de aceea Vă rugăm să nu stăruiiți pentru publicarea lui, în forma, în care l-ați trimis.

D. D. în D-e. Abonamentul revistei noastre este pe an 10 cor. Sf. Voastră până azi ați plătit, în 22/II. 911, în 14/I. și 20/I. 912 câte 5 coroane, total 15 cor., prin urmare Vi-s'a însemnat *corect*, că abonamentul Vă expiră cu 31/V. 912.

Rectificare. Pe pagina 309 al acestui număr, în loc de »luptă alcoolică«, să se citească »luptă antialcoolică«.

S U M A R U L :

Ioan Georgescu: Rusaliile (Reflexii actuale). — **Zenove Pâclișan:** Gheorghe Barițiu. — **Dr. Ioan Sâmpăleanu:** Părți din oficiul defensorului căsătoriei. — **Vasile Cerghizan:** Ceva despre concelebrare — **Cronică:** Gheorghe Barițiu ca teolog (sr.); Gheorghe Barițiu în lupta antialcoolică (sr.); Semne de vieață (ar.); Congresul euharistic (m.); »Campanile di San Marco« (ar.); Hagia Sofia (ar.); Iubileul unui patriarh unit cu Roma (m.); În serviciul moralității (ar.); Schioptionul în serviciul religiei (m.); După 300 ani (sr.). — **Cărți și reviste:** Cathrein—Falewski. Concepția catolică despre lume II. (ar.); Hattler, Tóth—Răchită: Floricele din Raiu (ar.); »Foaia Diecezană (m.); Cărți intrate la redacție. **Telefon.**

Pentru redacție răspunde: Dr. Alexandru Rusu.

Proprietar-editor: Membrii redacției.